

www.strik.rs

www.strik.rs

UREDNIKA
Ljubica Pupezin

Copyright © Lejla Kalamujić, 2021

Copyright © za Srbiju, BiH i Crnu Goru, Štrik, 2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige
ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne
dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

LEJLA KALAMUJIĆ

Požuri i
izmisli grad

Beograd, 2021.

Sadržaj

1. Šta je ovo u nama
2. Mozart protiv Mozarta
3. Adino jato
4. Svitanje
5. Trebalo je
6. Transfuzija
7. Moja tužna Sofija
8. Pastrmke koje su odbile umrijeti na kiši
9. I cijeli je svijet stao između nas
10. Hanifina soba
11. Dan pod zemljom
12. Dubrovački šeširi
13. Usne
14. Male smrti
15. Djevojčici koja čeka na voz
16. Požuri i izmisli grad

Naidi

Šta je ovo u nama

Dozivam ga i plačem izgubljena u tami. Ne vidim ga, ali mu čujem glas: Ne brini, moja Dino, ja ću tebe naći.

Išetao je iz stana i iščeznuo, nestao tek tako. Mama je bila van sebe. Dobila bi poziv kad god bi na stolu imali nepoznato muško tijelo. Zvuk telefona bio je bolan. Na brzaka bi se spremila i hitala u mrtvačnicu. Uzalud, jer to nikad ne bi bio on. Vratila bi se zakrvavljenih bjeonjača, mučnina bi se preselila iz duše u stomak. Povraćala bi po cijelu noć.

Neno je bio njen deset godina mlađi brat. Osjetljiv i lijep dječak kojem je istovremeno bila sestra i majka. Ostali su bliski i nakon njene udaje. Moja najranija sjećanja vezana su za staru austrougarsku zgradu na Logavinoj, gdje su živjeli on, dedo i nana. Njihov hladnjikavi stan visokih stropova bio mi je druga kuća. Puno sam voljela nanu i dedu, ali je ljubav prema Neni bila posebna. Što je on bio mojoj majci, to sam ja bila njemu. Ništa mu nije bilo mrsko. Ganjali smo se po unutrašnjem dvorištu, igrali *čovječe ne ljuti se*, *monopola* ili *domina*. Smišljali smo razne gluposti, zadirkivali nanu i dedu. Volio je fiziku i nebo.

Zavrtio bi peteljku među prstima; jabuka se okretala, a on bi mi ushićeno govorio: Ovako se okreće i cijela Zemlja. Imao je mnogo knjiga i ploča. U tople i bistre noći, stajali bismo na balkonu. Prstom bi naciljao nebo i nabrajao: Eno ga Veliki medvjed, eno ga Mali, ono je Mali lav, a vidiš tamo, to ti je Veliki pas. Zbog tih noći sam mislila da je nebo puno raznih životinja.

A onda cap! Bila je to nagla promjena. S njegovog je lica nestao osmijeh. Nije više htio da se igramo. Osamljivao se u sobi i zaključavao vrata. Kucala bih i moljakala: Otvori, Neno, dođi, molim te; ali nije nikada. Tegoba je pritisnula kuću. Niko više nije imao vremena za mene. Odrasli bi sjedili za trpezarijskim stolom i šaputali. Načula sam da su Nenu naselile čudne misli, koje mu naređuju da spasi grad. Dedo je rekao da to nije bez pameti, pa svima je jasno kako stoje stvari s državom. Tata je tvrdio da se mnogi muče s teškim snovima, da u svakom čovjeku čuču zebnja. Nana je klimala glavom i isticala njegovu osjetljivost. Mama je bila najšutljivija. Stanje se pogoršavalo. Prestao se brijati i kupati. Sve manje je jeo, jer se bojao da bismo ga mogli otrovati. Izgubio je petnaest kila za mjesec dana. Kad su donijeli odluku, ne znam, ali jednog vikenda više nije bio u kući. Kasnije sam saznala da je smješten u Jagomir, psihijatrijsku bolnicu, u kojoj su pacijente liječili elektrokonvulzivnim terapijama.

Proljeće je donijelo rat. Tata, mama i ja smo prebjegli preko mosta. Rijeka, taj bolni usjek, ostao nam je za leđima. Uselili smo se kod nane i dede. Na TV-u je objavljeno

da su protjerani i pacijenti iz Jagomira. Istjerali su ih u mrzlu zoru, bose, u tankim pidžamama. Držali su se zajedno i stigli do bolničkog centra na Koševu. Ali gore je vladao potpuni haos, sva su odjeljenja bila puna ranjenika. Danima su se povlačili po uskim i mračnim hodnicima, sve dok uprava nije odlučila da ih prebaci u obližnje napušteno obdanište *Veseli cvjetovi*.

Četiri godine poslije, došli su mir i moj pubertet, svaki sa svojim zahtjevima. Mama i ja smo, opet, pregazile most. Ratni danak smo platili brakom mojih roditelja. Tata je s budućom ženom odselio u Kanadu. Nije bilo mjesta za tugovanje, imale smo pune ruke posla oko renoviranja stana. Nana i dedo kao da su samo čekali da na miru umru. Između njihovih smrti stalo je tek tri mjeseca. Tako smo od 1996. ostali sami nas troje. Mama je potpisala i na svoju ruku izvela Nenu iz bolnice. Vjerovatno se nadala da će mu prijeti povratak u vlastitu sobu, koja je svih tih godina ostala ista. Obilazila ga je svakodnevno. Kuhala mu, izvodila ga u šetnju, vodila računa da se redovno brije i kupa. Možda je razlog bio pubertet, ali meni je bilo strašno gledati ga takvog. Izmišljala sam svakojake razloge. Otišla bih samo kad mama, iz nekog razloga, ne bi mogla. Čim bih spustila ruku na kvaku, crijeva bi mi se zgrčila. Zatekla bih ga u krevetu, odsutna pogleda s mrmorom u ustima. Hranjenje je i dalje bila muka. Uzeo bi koji zalogaj, samo ako bih ja prva probala. Često bi mi izmicao smisao njegovih riječi, ali ovo sam dobro upamtila:

Hodali smo, Dino, od struje mi klecala koljena. Bježali smo, a mene stislo. Imô sam proljev danima. Čučnô sam pod to drvo, kad me kap kiše pogodila. Evo tu, tačno je tu pala (*pokazivao je prstom u tačku tjemena*). Podignem glavu, kad ono nije oblak, već čovjek među granama. Majica mu puna nedozrelih jabuka. Sjedi, a suza suzu goni. Stid me, ali ne mogu stat. Čovjek plače, a ja serem. Čujem ga kako šapće: Ljudi, ovo je rat. Onda uzme jednu jabuku, pa je zafrljači iz sve snage. Pa zar nije, Leo, sve i počelo od jabuke? (*smijao se*). Iz mene sve žitko curi, peče me, kad urlik. Prepô sam se. Gledam oko sebe, kad, eh, to ti ne mogu objasniti, Dino... (*glas bi mu zadrhtaio i ja bih ga uhvatila za ruku*). U tim kavezima, sve mrtvo. Zunzare lete, crvi jedu životinje. Samo jedan medo živ, a bolje da nije. Nema u njemu trideset kila. Šapom 'oće jabuku da dohvati, al' ne može. Oči mu prazne, sve zvijezde u njima umrle (*toliko bi se rasplakao da bi mu niz usne i bradu curile sline*). Oni moji viču, odosmo, ne možemo te više čekati. Šta ću, brže-bolje navučem pidžamu, pa trk za njima. Puno sam poslije mislio o tome. Moraš mi vjerovat, Dino, ona kap, to je posljednja božja suza pala na moje tjeme.

Pozivi sudskih vještaka su se prorijedili. Pomirile smo se da ga nema, bio je to porazan osjećaj. Mama je potonula u krivnju. Prema meni je ogrubjela, stalno mi je zadržavala poslove. I najmanje ljenčarenje bi je izludilo. Banula bi u moju sobu i razmicala zavjese, konstantno me tjerala iz kreveta. A zapravo me je otjerala od sebe. Svega mi je bilo preko glave: sakate porodice, prošlosti, grada koji

proždire ljude. Htjela sam više za sebe i zato sam morala otići. Sve je bilo u igri osim Kanade. Slala sam prijave gdje god je bilo šanse. Posrećila mi se stipendija za postdiplomski u Grazu. Kasnije me posao odveo u Beč. I tako, jednog dana pogledam kroz prozor kancelarije i shvatim da je prošlo deset godina otkako sam u Austriji. Tempo života je ubitačan, ali ne žalim se. Mamin strah da će mi se, ako se opustim i zastanem, desiti što i Neni, sad se prenio i na mene. Vidim to kao nešto strašno što se iznenada pojavi i proguta te. Rad mi se isplati, u firmi sam značajno napredovala. Dvadeset i pet godina od opsade Sarajeva dočekala me na poziciji rukovoditeljice produkcije. Mediji su bili puni sjećanja. Jedan moj upslenik, koji je u to vrijeme tek rođen, poslao mi je na čet YouTube link i smajli s plavom suzom ispod oka. Ne znam šta mi je bilo da kliknem na taj link.

Prepoznajem Pionirsku dolinu, zoološki vrt, koji se početkom rata našao na liniji razgraničenja. Dok odjekuju pucnji, zadihani kamerman zumira mrtve životinje u kavezima. Potom kamera prelazi na čovjeka koji se predstavlja kao čuvar zoološkog vrta. Čovjek je očajan, moli strance da nešto učine. Sve je mrtvo, ima još samo jedan mrki medvjed, kojem se ne može prići. Kad nakratko prestanu pucnji, on mu iz daljine baca nedozrele jabuke.

Kao da me neko zakucao za stolicu. Nemam pojma otkud su izvukli taj snimak. Sigurna sam da ga nisam vidjela nikad prije. Otad sam počela dozivati Nenu u snovima.

Shvatila sam da mom životu nedostaje zabave. I dalje sam posljednja odlazila s posla. Ugasila bih svjetla, upalila alarm, pa u zadnjim minutama utrčavala u prodavnicu. S kesom polugotove hrane sjedala bih u U-Bahn i vozila se deset stanica. Svako malo bih pogledala na sat. U stanu bih se kratko zadržala. Tek toliko da na brzaka večeram i istuširam se. Obukla bih prvo što nađem u ormaru i ponovo izlazila. Mislim da sam u tih nekoliko mjeseci ovjerila svaki parti. Saznala sam da se tog petka sprema veliki parti u okrugu koji nisam poznavala. Trebalo mi je da se snađem s Google mapama, kad sam konačno stigla, unutra je bilo puno kô šibica. Sjela sam za šank i naručila piće. Niko od prijatelja nije mogao poći sa mnom, ali to i nije bilo važno. Nisam izlazila da bih se družila, nego da bih plesala, pa tako i to večer. Stapala sam se na podiju s tuđim toplim i vlažnim tijelima. Obuzimao me onaj fantastični osjećaj da se stapam s nečim ljepšim i vrjednijim od vlastitog života. Podigla bih ruke i dugo se vrtjela. Bila sam sretna. Ali ljudsko tijelo nije planeta, ono kad-tad mora da stane. Kao da je neko naglo izvukao čep, sva moja energija je iscurila. Jedva sam se održala na nogama. Oblio me leden znoj, mučnina se pokrenula iz želuca. Izašla sam na stražnji izlaz, čučnula pored kante za smeće i povraćala.

Cesta je bila duga pusta crta. Tražila sam mobitel po džepovima, a onda sam se sjetila da mi je ostao u torbici za šankom. Nije mi se dalo vraćati, već sam poprilično odmakla. Noć su obasjavale ulične lampe, ali ništa nisam

